

Низький попит на наукову продукцію значною мірою відбивається на процесі наукових досліджень, як наслідок — багато наукових організацій знаходяться на межі фінансового краху. Необхідна виважена державна політика щодо захисту власного інноваційного ринку.

З метою активізації комерційної діяльності в наукових установах доцільно створити служби маркетингу, які проведуть моніторинг ринку, визначать потреби потенційних споживачів, організують широку рекламу власної продукції та ін.

З метою вивчення інноваційного потенціалу науково-дослідних установ аграрної сфери проведено економічну оцінку результатів їх інноваційної діяльності, а саме — одного з видів біологічних інновацій — нових сортів і гібридів овоче-баштанних культур вітчизняної та зарубіжної селекції для відкритого та захищеного ґрунту. Проведені дослідження довели конкурентоздатність наукової продукції та високий інноваційний потенціал вітчизняних наукових установ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Н.М.Перепелиця. Реалізація інноваційного потенціалу наукових установ.// Економіка АПК. — 2003, -№6 -С.54-57.
2. О.В.Ручкін, А.М.Рудь, Л.М.Урюпіна, В.П.Рудь, О.П.Стовбїр, О.Т.Рудницька, В.І.Маслова. Особливості визначення річного економічного ефекту від використання нового сорту чи гібриду F1 //Агроінком. — 2002.-№8-9. -С.62-64.

УДК 338.43.01:334.012.23

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРОТЕХНІЧНОГО СЕРВІСУ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

*В.О.Прижбило, директор Анаківського сільськогосподарського технікуму
Одеський державний аграрний університет*

Фінансове оздоровлення сільськогосподарських підприємств неможливе без застосування прогресивних технологій, які базуються на використанні самої досконалої сільськогосподарської техніки.

Як показує практика, машинно-тракторний парк сільськогосподарських підприємств на 85-90% укомплектований технікою, виготовленою ще за радянських часів, строки експлуатації якої в більшості випадків уже двічі перетнули нормативну позначку, або близькі до цього. Коштів на оновлення техніки в сільськогосподарських товаровиробників катастрофічно не вистачає. В цих умовах особливо важливого значення набуває підтримання наявної техніки в працездатному стані, забезпечення технічного сервісу.

Організація агротехсервісної служби є досить складною і багатокладною сферою АПК. Науковці інституту аграрної економіки УААН Я.Білоусько і П.Денисенко виділяють чотири рівні її функціонування: сільськогосподарські підприємства, районний, обласний та державний рівні. Ефективність агротехсервісної служби найбільш рельєфно проявляється на мікрорівні, тобто на рівні сільськогосподарського підприємства, так як основна ціль її функціонування полягає в забезпеченні аграрного виробництва необхідними технічними засобами і постійному підтриманні їх в працездатному стані.

Аналіз розвитку агротехнічного сервісу в Одеській області в часи незалежності України показав, що весь цей період в даному виді діяльності мали місце дві діаметрально протилежні тенденції: перша — це невпинне зростання об'ємів і складності ремонтно-відновлюваних робіт і друга — це постійне зменшення кількості об'єктів виробничо-технічної інфраструктури, здатних надавати ті чи інші агротехнічні послуги.

Невпинне зростання об'ємів і складності агротехнічного сервісу обумовлено кількома чинниками, в основі яких лежить фінансова складова. Через відсутність коштів сільськогосподарські товаровиробники уже багато років майже не купують технічні засоби виробництва. Машинно-тракторний парк практично не поновлюється. Техніки списується набагато більше, ніж купується. Майже весь об'єм механізованих робіт з виробництва сільськогосподарської продукції виконується старою технікою, яка давно відпрацювала свій амортизаційний строк, до того ж її кількість з кожним роком зменшується. Один і той же об'єм робіт виконується меншою кількістю техніки, що призводить до зростання наванта-

ження на кожен робочу машину, внаслідок чого вони частіше виходять з ладу і збільшують і без цього великі обсяги ремонтно-відновлюваних робіт.

Використання фізично і морально застарілої техніки, часті відмови її в роботі призводять до порушення оптимальних строків виконання технологічних операцій і, внаслідок цього, до недобору врожаю, зростання собівартості сільськогосподарської продукції і зниження її конкурентоздатності. Низька продуктивність полів і ферм значно скорочує платоспроможний попит на сільськогосподарську техніку, що, в свою чергу, примушує заводи-виробники скорочувати об'єми її виробництва.

Всупереч логіці паралельно із невпинним зростанням об'ємів ремонтно-відновлюваних робіт і їх ускладненням в аграрному секторі економіки області відбувається руйнація створеної ще до 1990 року виробничо-технічної інфраструктури.

В процесі реформування багато колишніх крупних колгоспів і радгоспів розпалися на декілька невеликих за розмірами аграрних формувань. Однією з найгостріших проблем при цьому стає розподіл інженерної інфраструктури: центральних ремонтних майстерень, пунктів технічного обслуговування, машинних дворів, центральних складів, автогаражів, нафтобаз тощо. На жаль, в багатьох випадках, інженерна інфраструктура, яка створювалася впродовж десятків років, була розділена між окремими власниками, кожен із яких розпорядився нею, керуючись власними інтересами. В більшості випадків такі об'єкти були перепрофільовані, про що свідчать наступні дані.

Кількість центральних ремонтних майстерень і пунктів технічного обслуговування станом на 01.01 2003 року у порівнянні з 1990 роком скоротилася більше ніж наполовину (табл.1). Найбільшої руйнації зазнали ангари для зберігання техніки та машинні двори, кількість яких зменшилася більше ніж на 70%.

Давно відомо, що в сільському господарстві виключно важливе значення має фактор часу. Кожна година простою посівного агрегату чи то збирального комплексу призводить до невірних втрат урожаю. То ж для сільського товаровиробника важливим є забезпечення безперебійної роботи технічних засобів виробництва

особливо при виконанні таких технологічних операцій як посів, боротьба зі шкідниками, збір врощеного урожаю і т.п.

Таблиця 1

Стан виробничо-технічної інфраструктури сільськогосподарських підприємств області в динаміці за 1990-2003 роки

Об'єкти інфраструктури	Наявність станом на 01.01		Відхилення даних 2003 р. від 1990 р.	
	1990 р.	2003 р.	кількість	%
Центральні ремонтні майстерні	305	148	-157	-51,5
Пункти технічного обслуговування	384	179	-205	-53,4
Машинні двори	82	22	-60	-73,2
Ангари для зберігання техніки	107	31	-76	-71,0
Площадки регульовальні	602	186	-416	-69,1
Пересувні майстерні*	418	169	-249	-59,6
Агрегати технічного обслуговування всіх модифікацій*	181	77	-104	-57,5
Ремонтно-транспортні підприємства	41	14	-27	-65,9

Незважаючи на це, кількість пересувних майстерень для усунення нескладних технічних неполадок безпосередньо в полі в цілому по області скоротилася на 59,6%, а пересувних агрегатів всіх модифікацій для технічного обслуговування сільськогосподарської техніки – на 57,5%. Після 1990 року практично ліквідовано серійне виробництво пересувних ремонтних майстерень і агрегатів технічного обслуговування.

Помилки, допущені при приватизації майна районних підприємств агротехнічного сервісу, обумовили створення на їх базі акціонерних товариств і інших підприємницьких структур ринкового типу, працівники яких були налаштовані, перш за все, на отримання комерційного успіху. В більшості випадків це привело до зміни напрямлень діяльності ремонтних підприємств, переорієнтації їх на інші види діяльності, не пов'язаної з ремонтно-технічним обслуговуванням сільськогосподарської техніки. Як результат, із 41 РТП, які успішно функціонували в Одеській області в 1990р., залишилося лише 14.

Про ступінь забезпеченості аграрного виробництва області об'єктами виробничо-технічної інфраструктури можна судити, порівнявши фактичну наявність об'єктів, здатних надавати ті чи інші агротехнічні послуги, взяту із офіційних даних статистичної звітності сільськогосподарських підприємств, з нормативною потребою в них, розрахованою фахівцями інженерно-технічного відділу Обласного управління сільського господарства на 01.01.1990р. (табл.2).

Таблиця 2

Ступінь забезпеченості аграрних підприємств області об'єктами виробничо-технічної інфраструктури в динаміці

Об'єкти інфраструктури	Потреба станом на 01.01.1990р. (одиниць)	Фактична наявність одиниць станом на 01.01.		Ступінь забезпеченості у % станом на	
		1990р.	2003р.	1990р.	2003р.
Центральні ремонтні майстерні	472	305	148	64,6	31,3
Пункти технічного обслуговування	814	384	179	41,7	22
Машинні двори	451	82	22	18,2	4,9
Ангари для зберігання техніки	449	107	31	23,8	6,9
Площадки регулювальні	1026	602	186	58,7	18,1
Пересувні майстерні	924	418	169	45,2	18,3
Мобільні агрегати технічного обслуговування всіх модифікацій	472	181	77	38,3	16,3

Технічний стан засобів виробництва, що використовуються сільськогосподарськими товаровиробниками, дає підставу стверджувати, що, незважаючи на значне скорочення їх кількості, загальний попит на ремонтно-технічні послуги залишається на досить високому рівні, чого не скажеш про пропозицію. Навіть в кращі передтрансформаційні роки лише 64,6% сільськогосподарських підприємств Одещини мали в своїй структурі центральні ремонтні майстерні, 45,2% підприємств – пересувні майстерні. Іншими об'єктами виробничо-технічної інфраструктури колгоспи і радгоспи були забезпечені менше ніж наполовину. Після реформування сільськогосподарських підприємств у виробничі структури ринкового типу ці показники зменшилися в 2-2,5 рази.

Ситуація ускладнюється ще й тим, що багато машин і механізмів використали свій природний ресурс, давно зняті із серійного

виробництва, що значно ускладнює пошук необхідних запасних частин для здійснення ремонтно-відновлювальних робіт.

Через високі ціни, не співставні з комерційними успіхами більшості аграрних формувань, сільськогосподарська техніка поновлюється дуже низькими темпами. В той же час, створена ще за радянських часів ремонтно-обслуговуюча база Одещини протягом останніх років при різкому подорожчанні енергетичних ресурсів на старому обладнанні забезпечує хоч і неякісну, з невисокою надійністю працездатність фізично і морально застарілого машинно-тракторного парку.

В умовах, що склалися, подальший розвиток аграрного виробництва області безпосередньо залежить від налагодження ефективної системи агротехнічного сервісу. Без своєчасного поновлення працездатності машин і механізмів область втратить можливість навіть простого відтворення в сільському господарстві. Разом з тим, не варто сподіватися на виробництво конкурентоздатної продукції фізично і морально застарілою технікою, навіть, якщо її буде вдосталь. Лише повне оновлення всього машинно-тракторного парку сучасною технікою відкриває перспективу реального підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва, забезпечення конкурентоздатності вирощуваної продукції на внутрішньому і світовому ринках.

ЛІТЕРАТУРА

1. Економіка і організація аграрного сервісу / під ред. П.О.Мосіяка.-К.: ІАЕ УААН, 2001. -345 с.
2. Я.Білоусько, П.Денисенко. Реформування агротехсервісної служби // Техніка АПК. -№1. -1997. -С.6-7.
3. Статистичний щорічник Одеської області за 2002 рік. – Одеса: Облстауправління, 2003.-133 с.
4. Черепанов В.И. Состояние и проблемы технического сервиса в АПК // МЭСХ. -№7. -2002. -С.2-6.